

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Почаївського психоневрологічного будинку-інтернату
18.06.2025

м. Тернопіль, 2025

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 18.06.2025 року групою НПМ здійснено відвідування Почаївського психоневрологічного будинку-інтернату (далі – будинок-інтернат, заклад ПБІ, ПБІ).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Криницький Олександр Миколайович, представник Уповноваженого у Тернопільській області (керівник групи НПМ);

Коновалова Вікторія Віталіївна, регіональний координатор взаємодії з громадськістю Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Біловус Людмила Романівна, головний спеціаліст відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Трінька-Яворська Тетяна Іванівна, головний спеціаліст відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Сапужак Софія Михайлівна, головний спеціаліст відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Шевченко Уляна Степанівна, представниця громадської організації.

Загальна інформація.

Інтернат знаходиться за адресою:

47025, Тернопільська область, Кременецький район, м. Почаїв, вул. Шкільна, 36 – Відділення 1 (фото 1).

47025, Тернопільська область, Кременецький район, м. Почаїв, вул. Фабрична, 17 – Відділення 2 (фото 2).

Керівник закладу ПБІ – Мисько Василь Антонович, директор.

Заклад ПБІ внесено в реєстр надавачів соціальних послуг із забезпеченням проживання для осіб з розумовими вадами та хворих на наркоманію.

Згідно зі Статутом (нова редакція), затвердженим рішенням Тернопільської обласної ради від 26 серпня 2022 року № 555 (далі – Статут), будинок-інтернат є стаціонарним інтернатним закладом для соціального захисту, що утворюється для тимчасового або постійного проживання/перебування осіб із стійкими інтелектуальними та/або психічними порушеннями, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, соціально-побутового обслуговування, надання медичної допомоги, соціальних послуг та комплексу реабілітаційних заходів і яким

згідно з висновком лікарської комісії за участю лікаря-психіатра не протипоказане перебування в будинку-інтернаті (далі – підопічні).

ПБІ розрахований на перебування 220 осіб громадян похилого віку та осіб з інвалідністю віком, як правило, старше 18 років. На час відвідування групою НПМ у ПБІ перебувало 220 осіб, з них жінок – 60 осіб, чоловіків – 160 осіб. Усього недієздатних – 25 осіб, з них жінок - 4, чоловіків - 21.

Кошторис на 2025 рік затверджений у сумі 31 971 700, 00 грн. Штатна чисельність працівників ПБІ, згідно штатного розпису на 2025 рік, складає 157,25 штатних одиниць.

Закладом ПБІ отримано ліцензію для провадження господарської діяльності, що підтверджується Витягом відомостей з Ліцензійного реєстру МОЗ з медичної практики № 17-04/7503/2-25 від 04.03.2025 року. Усі лікарські засоби мають актуальний термін придатності та зберігаються належним чином (фото 9).

У 2025 році усім підопічним проведено поглиблений комплексний огляд вузькопрофільними лікарями.

У 2024 році у Відділенні 1 закладу ПБІ померло 13 осіб, 1 – з діагнозом: набряк головного мозку, гіпертонічна хвороба, 12 – з діагнозом: серцева недостатність. У 2025 році Відділенні 2 закладу ПБІ на день моніторингу померло 3 особи з діагнозом: хронічна серцева недостатність. Персоналом ПБІ ведеться контроль за своєчасним оновленням індивідуальних планів реабілітації підопічних.

Підопічні забезпечені чотириразовим харчуванням. У закладі ПБІ наявне перспективне меню.

У приміщенні харчоблоку відсутній неприємний запах. Робочі поверхні та посуд чисті (фото 3, 4).

Працівники, що залучені до робіт у харчоблоці, вчасно проходять медичні огляди, що підтверджено відповідними записами в особистих медичних книжках.

Витрати на харчування на одного мешканця в день у закладі складають 86,00 грн., витрати медикаментів на одного підопічного в день складають 11,09 грн.

У житлових кімнатах вікна не загартовані. У кімнаті дозвілля підопічні перебувають за власним бажанням, де мають можливість переглядати телевізор, або приймати участь у заходах (фото 5).

Природне та штучне освітлення в житлових кімнатах інтернату задовільне.

Підопічні користуються власними речами, в тому числі мобільними телефонами. Підгузками, сезонним одягом, постільною білизною, одягом та засобами гігієни забезпечені (фото 6).

На території облаштовано місця для відпочинку, крита альтанка на території відділенні № 1, лави для відпочинку підопічних на свіжому повітрі (фото 7). На території відділення № 1 наявна лазня. У відділенні № 2 наявне найпростіше укриття (фото 8).

Водопостачання у відділенні № 2 забезпечується Комбінатом комунальних послуг і відповідає Державним санітарним нормам та правилам «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною». У відділення № 1 вода видобувається із артезіанської свердловини, яка знаходиться поруч із відділенням і відповідає нормам питної води, що підтверджується результатом санітарно-біологічного дослідження № 20 від 21.03.2025 року.

Посадові інструкції медичного персоналу містять пункт про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання, як це передбачено статтею 10 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання

Під час відвідування відбулося конфіденційне спілкування з 90 підопічними.

Скарг на жорстоке поводження, якість догляду та умови проживання від підопічних не надходило.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування групи НПМ здійснено 25.05.2023, за результатами якого виявлено порушення прав:

- на захист від катування, жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність поводження та покарання;
- на достатній життєвий рівень;
- на охорону здоров'я та медичну допомогу;
- осіб з інвалідністю та маломобільних осіб;
- на професійну правничу допомогу;
- на вільний розвиток своєї особистості.

За результатами попереднього відвідування НПМ вносились такі рекомендації Почаївському психоневрологічному будинку-інтернату:

1. Отримати ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики.
2. Вчасно утилізувати зіпсовані харчові продукти.
3. Провести ремонтні роботи в приміщеннях харчоблоку.
4. Забезпечити заклад гарячим водопостачанням.
5. Облаштувати кімнати твердим інвентарем відповідно до Мінімальних норм забезпечення.
6. Забезпечити вільний доступ підопічних до питної води.
7. Забезпечити приватність підопічних під час проведення гігієнічних процедур.
8. Забезпечити доступність приміщень для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (облаштувати пандуси, поручні, електричні підйомники).

9. Забезпечити належну протипожежну безпеку.

10. Забезпечити заклад усіма необхідними лікарськими засобами відповідно до потреб.

11. Забезпечити аптеку окремим приміщенням для належного зберігання лікарських засобів.

12. Забезпечити проведення індивідуальної реабілітації осіб, які її потребують.

13. Розмістити інформацію про адреси та телефони посадових осіб (зокрема, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини), гарячих ліній, на які підопічні можуть звертатися у разі порушення їх прав та інтересів.

14. Вчасно здійснювати заходи щодо поновлення цивільної дієздатності фізичних осіб, які були визнані недієздатними.

У ході відвідування встановлено, що більшість рекомендацій наданих за результатами попереднього відвідування виконано.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Право на життя та безпеку (стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

1. Під час відвідування ПБІ групою НПМ встановлено, що в порушення пункту 7 розділу XVII Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198 (далі – Державний стандарт), вимог наказу Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту», відділення № 1 не обладнане захисними спорудами цивільного захисту (укриттям).

Разом із тим, керівництво будинку-інтернату відповідальні за життя підопічних та зобов'язані передбачити безпечне їх розміщення та працівників закладу ПБІ.

Право на охорону здоров'я, медичну допомогу (стаття 49 Конституції України).

2. У порушення вимог пункту 5 частини 2 розділу III Порядку вибору лікаря, який надає первинну медичну допомогу, затвердженого Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.03.2018 року № 503, групою НПМ виявлено неналежним чином завірені декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу: декларація № 001-М9Х0-РРА0 від 19.01.2023 року – не містить підпису пацієнта (його законного представника) (відділення № 2 закладу), що може свідчити про відсутність вільного вибору та те, що декларація не укладалася підопічним.

3. Графи Журналу реєстрації смерті підопічних закладу ПБІ заповнені не у повному обсязі та ведуться з порушенням пункту 2 (Порядок заповнення) Інструкції щодо заповнення журналу реєстрації смерті підопічних психоневрологічних інтернатів, затвердженої Наказом Міністерства соціальної політики України від 17.08.2017 № 1325 (далі - Інструкція).

Зокрема, у графі «4» не вказано інформацію, а саме – повних років на дату смерті та причини смерті відповідно до лікарського свідоцтва про смерть (із зазначенням номера свідоцтва) та довідки про причину смерті (форма первинної облікової документації № 106/о), форми яких затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 08 серпня 2006 року № 545.

У графі «10» зазначено невідповідну інформацію, замість передбаченою Інструкцією - прізвище, ім'я, по батькові особи, яка взяла на себе зобов'язання поховати померлого та отримала тіло померлого, та інша інформація про неї (ступінь родинного зв'язку, місце проживання (за потреби)), її підпис та дата, а також перелік отриманих документів, необхідних для поховання померлого, у разі поховання померлого родичами, опікунами, піклувальниками, іншими особами, які беруть на себе обов'язки щодо його поховання.

Права осіб з інвалідністю (стаття 26 Конвенції про права осіб з інвалідністю та Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні»).

4. Приміщення ПБІ не пристосовані до потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, що не відповідає вимогам Державних будівельних норм В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд» (далі – ДБН), а саме: заклад не обладнано ліфтами або підйомниками, що може ускладнювати доступ до прогулянок маломобільних осіб, які перебувають у кімнатах на другому поверсі.

Право на повагу до приватного життя (стаття 48 Конституції України, стаття 8 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод).

5. У ході відвідування закладу ПБІ групою НППМ встановлено перенаселення в кімнатах інтернату, що є порушенням норм житлової площі на одну особу та не відповідає вимогам «Будинки і споруди. Заклади соціального захисту населення» (далі – ДБН В.2.2-18:2007). Наприклад, площа однієї з кімнат становить 12,4 м², а сама кімната розрахована на 4 осіб. Відтак на одну особу припадає 3,1 м². Зазначене створює умови, за яких порушуються передбачені чинним законодавством норми площі на особу (8-10 м²) (фото 10, 11).

6. У порушення Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджених наказом

Міністерства соціальної політики України від 19.08.2015 № 857 (далі – Мінімальні норми), в кімнатах недостатня кількість твердого інвентарю, а саме: стільців за кількістю місць, столів, відсутня шафа для одягу, на вікнах житлових кімнат відсутній протисонцевий захист. Також у кімнатах відсутні настінні комбіновані світильники загального та місцевого освітлення над кожним ліжком, не передбачено розеток.

Не дотримані норми забезпечення санітарних вузлів у розрахунку на житловий блок, передбачений розділом 7 Мінімальних норм.

7. Підопічні ПБІ харчуються з металевого посуду. Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (далі – КЗК) у пункті 35 Восьмої Загальної доповіді [CPT/Inf (98) 12] зазначає, що слід надавати підопічним можливість використовувати елементи звичайного «нелікарняного» життя – наприклад, користуватися відповідним посудом та столовими приборами, що є невід’ємною частиною програми психосоціальної реабілітації.

8. Під час відвідування групою НПМ було виявлено окреме приміщення барачного типу на території відділення № 1 поруч з основною будівлею, де також проживають підопічні. У порушення розділу VI Мінімальних норм, у кімнатах даного приміщення також недотримано норм житлової площі. Відсутній твердий інвентар – тумбочки, стіл та стільці, шафа для одягу. Ліжка у кімнатах розташовані впритул один до одного, мають доступ лише з однієї сторони, який частково перекривається сусіднім ліжком (фото 13). Крім того, ліжка розташовані біля вікон, які не містять протисонцевий захист, вікно однієї з кімнат загартоване металевою сіткою (фото 14). Відсутні настінні комбіновані світильники загального та місцевого освітлення над кожним ліжком, не передбачено розеток. У підопічних, що проживають в даному приміщенні відсутній безперешкодний доступ до води. Також у даному приміщенні взагалі відсутні санітарні вузли. Зазначені обставини порушують право на повагу до людської гідності.

9. Відповідно до підпункту 1 пункту 5 Типового положення про психоневрологічний інтернат (далі – Типове положення) та підпункту 1 пункту 2.1. розділу 2 Статуту основними завданнями будинку-інтернату є: забезпечення прав та інтересів підопічних, створення належних умов для проживання/перебування, соціально-побутового обслуговування, денної зайнятості (заняття творчістю, дозвілля, навчання, добровільна праця тощо) та надання медичної допомоги підопічним.

На момент відвідування групою НПМ виявлено, що у закладі ПБІ відділення № 2 на території відсутня крита альтанка. У закладі ПБІ відділення № 1 відсутня достатня кількість лав для відпочинку, підопічні на дату відвідування перебували переважно на вулиці, сидячи на землі. Зазначені спостереження свідчать про недостатню організацію дозвілля та відсутність місць, спеціально облаштованих

для перебування на свіжому повітрі, прогулянок незалежно від спеки чи атмосферних опадів (фото 12).

Право на ефективні засоби юридичного захисту (стаття 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статті 40, 57, 59 Конституції України).

10. Відповідно до статті 14 Закону України «Про безоплатну правничу допомогу» підопічні, що є отримувачами соціальної послуги, належать до переліку суб'єктів права на безоплатну вторинну правничу допомогу, гарантовану державою, яка полягає у наданні правничих послуг, спрямованих на забезпечення реалізації прав і свобод людини і громадянина, захисту цих прав і свобод, їх відновлення у разі порушення, що полягають у наданні правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань; складання заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру; здійснення представництва інтересів особи в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами; забезпечення захисту особи від обвинувачення; надання особі допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правничої допомоги та медіації.

Під час проведення конфіденційних бесід з підопічними ПБІ, деякі з них висловлювали скарги на відсутність правничої допомоги, що стосується питань пенсійних виплат.

Це все є результатом відсутності налагодженої співпраці ПБІ з місцевим центром з надання безоплатної вторинної правничої допомоги, що у свою чергу призводить до порушення прав підопічних на доступ до професійної правничої допомоги.

Відсутність юридичної підтримки ускладнює отримання підопічними необхідної інформації та консультацій, що, в свою чергу, негативно впливає на вирішення їх правових питань та обмежує можливості для захисту їхніх прав і свобод.

ІІІ. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Тернопільській обласній військовій адміністрації:

вжити заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності;

забезпечити контроль за дотриманням прав підопічних;

розглянути можливість додаткового фінансування закладу з метою облаштування укриття з урахуванням вимог чинного законодавства, облаштування будинку-інтернату у відповідності до вимог ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд».

2. Почаївському психоневрологічному будинку-інтернату:

облаштувати укриття у відділенні № 1, відповідно до вимог Розділу V Утримання та експлуатація споруд подвійного призначення і найпростіших укриттів Наказу № 579 та з урахуванням кількості підопічних та працівників ПБІ;

організувати підписання особисто підопічними або їхніми представниками декларації із сімейним лікарем відповідно до вимог чинного законодавства;

забезпечити належне заповнення Журналу реєстрації смерті підопічних ПБІ;

облаштувати приміщення інтернату відповідно до потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення та згідно вимог ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд»;

привести розміщення підопічних в житлових кімнатах з дотриманням стандартів – 8 кв. м. житлової площі на особу;

забезпечити підопічним кімнатне обладнання та кількість санітарних вузлів у відповідності до Мінімальних норм;

надавати підопічним можливість використовувати звичайний (не металевий) посуд;

створити належні умови проживання підопічних, які перебувають в окремому приміщенні на території відділення № 1, з дотриманням стандартів житлової площі, забезпечити їм кімнатне обладнання, обладнати санітарні вузли відповідно до Мінімальних норм та забезпечити безперешкодний доступ до питної води;

забезпечити підопічним ПБІ організацію дозвілля, облаштувати на території будинку-інтернату місця для проведення дозвілля та прогулянок на свіжому повітрі, з облаштуванням накриття, що захищає від спеки/атмосферних опадів;

розмістити у вільному доступі інформацію з контактами центрів з надання безоплатної правничої допомоги.

Додатки: фотоматеріали на 4 арк. в 1 прим.

**Керівник групи НПМ
Представник
Уповноваженого
у Тернопільській області**

Олександр КРИНИЦЬКИЙ

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Φοτο 5

Φοτο 6

Φοτο 7

Φοτο 8

Φοτο 9

Φοτο 10

Φοτο 11

Φοτο 12

Φoto 13

Φoto 14

